

PYHÄJÄRVEN HALLAKALLION TUULIVOIMAPUISTON OSAYLEISKAAVA

KOOSTE OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMAVAIHEEN LAUSUNNOISTA JA MIELIPITEISTÄ SEKÄ NIIHIN LAADITUT VASTINEET

21.2.2025 / EN, MI

Hallakallion tuulivoimapuiston osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ollut julkisesti nähtävillä 8.3.2023–8.4.2023.

Seuraavaan on kirjattu osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saadut lausunnot (13 kpl) ja mielipiteet (2 kpl) sekä niihin laaditut vastineet.

Seuraavat tahot ilmoittivat lisäksi sähköpostiviestein, ettei heillä ole lausuttavaa osayleiskaavasta tässä vaiheessa:

- Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, 4.4.2023:
ELY-keskuksella ei ole lausuttavaa Hallakallion osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.
- Keski-Suomen museo, 14.3.2023:
Keski-Suomen museolla ei ole huomautettavaa esitettyyn osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan rakennetun kulttuuriympäristön eikä arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.
- Väylä, 27.2.2023:
Tämä suunniteltu tuulivoima-alue jää niin kauas radasta, että Väylävirastolla ei ole sen osalta lausuttavaa. Teiden osalta ELY-keskus on toimivaltainen viranomainen lausumaan.
- Ilmatieteen laitos, 5.4.2023:
Ilmatieteen laitoksella ei ole lausuttavaa Hallakallion tuulivoimaosayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan, koska alue on yli 20 km päässä lähimmästä laitoksen säätutkasta.
- Luonnonvarakeskus LUKE, 5.4.2023:
Luonnonvarakeskuksella ei ole lausuttavaa asiasta. Luonnonvarakeskus lausuu hankkeen YVA-menettely-vaiheessa.
- Säteilyturvakeskus, 8.3.2023:
Säteilyturvakeskuksella ei ole lausuttavaa 22.2.2023 lähetettyyn Hallakallion tuulivoimaosayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan.

SISÄLLYS

1	LAUSUNNOT	3
1.1	Pohjois-Pohjanmaan liitto	3
1.2	Keski-Suomen liitto	6
1.3	Pohjois-Pohjanmaan museo, arkeologia	7
1.4	Metsähallitus	8
1.5	Metsäkeskus	9
1.6	Peruspalvelukuntayhtymä Selänne	10
1.7	Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos / Pohde	12
1.8	Fingrid	12
1.9	Digita Oy	12
1.10	Telia Finland Oyj / Production Desk	14
1.11	Elisa Oyj	14
1.12	Suomen Erillisverkot	14
1.13	Pihtiputaan kunta	15
2	MIELIPITEET	16
2.1	Mielipide 1	16
2.2	Mielipide 2	16

1 LAUSUNNOT

1.1 Pohjois-Pohjanmaan liitto

Vs. Suunnittelujohtaja Ilpo Tapaninen, Ympäristöpäällikkö Erika Kylmänen, 5.4.2023

Lausunnon alussa on toteavaa tekstiä hankkeesta ja kaavaprosessista. Pohjois-Pohjanmaan liitto on osallistunut hankkeen YVA-menettelyn ennakkoneuvotteluun 9.2.2023.

Maakuntakaava muodostaa keskeisen lähtökohdan seudullisesti merkittävien tuulivoimahankkeiden suunnittelulle. Kaavan tavoitteena on tuulivoimarakentamisen kokonaisuuden ohjaaminen ja vaikutusten hallinta koko maakunnan tasolla. Maakuntakaavan ohjausvaikutuksen huomioiminen edellyttää, että kaavan tavoitteet, periaatteet, kaavassa osoitettujen alueiden rajaamisen perusteet ja kaavan suunnittelumääräykset otetaan tarkemmassa suunnittelussa huomioon.

Maakuntakaavassa osoitetut tuulivoima-alueet ovat ensisijaisia seudullisten tuulivoima-alueiden sijoittamispaikkoja. Maakuntakaava on luonteeltaan yleispiirteisin alueidenkäytön suunnitelma; siinä esitettyjen tuulivoima-alueiden rajaukset täsmentyvät kuntakaavan yhteydessä laadittavan YVA-menettelyn ja muiden vaikutustarkastelujen perusteella. Maakuntakaavan joustavuudesta johtuen kaavassa osoitettujen alueiden sijaintia ja laajuutta voidaan muuttaa yksityiskohtaisemmassa kaavassa maakuntakaavatasoa tarkempien selvitysten ja vaikutusten arvioinnin perusteella. Tuulivoimaosayleiskaava ei saa kuitenkaan olla ristiriidassa maakuntakaavan keskeisten tavoitteiden ja periaatteiden kanssa, eikä kaava saa vaikeuttaa maakuntakaavan toteuttamista.

Hankkeen suhde voimassa olevaan maakuntakaavaan:

Pohjois-Pohjanmaalla on neljä lainvoimaista maakuntakaavaa: 1.-3. vaihemaakuntakaavat ja Hankikiven ydinvoimamaakuntakaava. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava (2006) on kumoutunut 3. vaihemaakuntakaavan saatua lainvoiman KHO:n päätöksellä 17.1.2022. Voimassa olevan maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti maakuntakaava ohjaa seudullisesti merkittävää eli lainvoimaisten maakuntakaavojen osalta vähintään kymmenen voimalaa käsittävän hankkeen tuulivoimarakentamista.

Hallakallion tuulivoimapuiston suunnittelualueetta ei ole osoitettu lainvoimaisissa Pohjois-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavoissa tuulivoimaloiden alueena. Voimassa olevan maankäyttö- ja rakennuslain mukaan seudullisesti merkittävää tuulivoima-alueetta ei voida hyväksyä ennen kuin alue on maakuntavaltuuston hyväksymässä maakuntakaavassa tv-1 -alueena (hyväksymispäätös voi olla valituskäsittelyn alaisena hallinto-oikeusasteissa). Selvitykset ja kaavoitus voivat kuitenkin edetä ehdotusvaiheen kuulemiseen saakka.

Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaava ja TUULI-hanke:

Pohjois-Pohjanmaan liitto on käynnistänyt uuden maakuntakaavaprosessin loppuvuodesta 2021. Yhtenä merkittävänä teemana energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavassa tarkastellaan maakunnan tuulivoiman kokonaisuutta, uusia potentiaalisia tuulivoima-alueita ja sähkönsiirtoa maakunnassa TUULI-hankkeen pohjalta (Kestävä tuulivoimarakentaminen Pohjois-Pohjanmaalla). TUULI-hankkeessa on valmistunut useita tuulivoimatuotantoa ja sijoittamista koskevia taustaselvityksiä kuten linnuston päämuuttoreitin päivitysselvitys, viherrakenne- ja ekosysteemipalveluselvitys, susireviiriselvitys ja sähkönsiirtoselvitys. TUULI-hankkeen sijainninohjausmalli valmistui kesäkuussa 2022 ja sen tulokset ovat olleet maakuntakaavakartalla ja muissa kaava-asiakirjoissa esitettävän tuulivoimaohjauksen lähtökohtina. Sijainninohjausmallissa seudullisesti merkittävän tuulivoima-alueen alarajana on pidetty yhtenäistä seitsemän neliökilometrin (7 km²) aluetta, jolle mahtuu 7 tai enemmän tuulivoimaloita. Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan kuulemisaineisto (kaavaluonnos) on ollut nähtävillä 8.8.-23.9.2022. Maakuntakaavan hyväksymiskäsittelyn tavoiteaika on kesällä 2024.

Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan luonnoksessa on osoitettu sijainninohjausmallin pohjalta uusia tuulivoimaloiden alueita (tv-1, tv-2 ja tv-3) sekä päivitetty 1. ja 3. vaihemaakuntakaavassa osoitettuja tv-alueita. Pohjois-Pohjanmaan TUULI-hankkeessa Hallakallion tuulivoimapuiston suunnittelualue on tunnistettu tuulivoimapotentialiseksi alueeksi (ehkä-alue). Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan valmisteluaineistossa Hallakallion alue on suurelta osin osoitettu uutena tuulivoimaloiden alueena (tv-3, 528), jonka selite ja suunnittelumääräys ovat samat kuin lainvoimaisessa kolmannessa vaihemaakuntakaavassa.

Vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen kuulemisen aikana saatu palaute otetaan huomioon, kun maakuntakaava-aineistoa työstetään edelleen kohti maankäyttö- ja rakennusasetuksen (MRA 13 §) mukaista viranomaislausuntokierrosta (viranomaiset, kunnat). Vaihemaakuntakaavan laatimisen tueksi on laadittu ja hyväksytty maakotkaselvitys ja huhtikuussa valmistuu maisemaselvitys, jotka tuovat osaltaan taustatietoa maakuntakaavan yhteisvaikutusten arviointiin. Hallakallion tuulivoimapuiston osalta tämä tarkoittaa sitä, että aluetta tarkastellaan uudelleen kaiken saadun palautteen ja selvitystiedon pohjalta ennen viranomaiskuulemiskierrosta, johon edetään vuoden 2023 lopulla. Viranomaiskuulemisen jälkeen edetään julkiseen kuulemiseen vuoden 2024 aikana. Vireillä oleva energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan etenemisaikataulu on syytä päivittää kaava-asiakirjoihin sekä huomioida ja yhteensovittaa Hallakallion tuulivoimahankkeen kaavoitusmenettelyn aikatauluun.

KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan aikataulu ja ohjausvaikutus huomioidaan Hallakallion osayleiskaavatyössä.

Sähkönsiirto:

Sähkönsiirron ratkaisut tuottavat merkittäviä vaikutuksia tuulivoimapuistojen ulkopuolelle. Pohjois-Pohjanmaan liitto pitää erityisen tärkeänä suunnitella hankkeen sähkönsiirtoa yhteistyössä alueen muiden tuulivoimahankkeiden kanssa. Ennakkoneuvottelun ja seurantaryhmän aineiston perusteella sähkönsiirtoreitti Pysäysperälle sijoittuu viereisen Moskuankankaan tuulivoimahankkeen sähkönsiirtoreitin kanssa samaan suuntaan, mutta kahden kilometrin etäisyydelle toisistaan. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ei myöskään käy ilmi, onko suunniteltu liityntäjohto 110 kV vai 400 kV. Pohjois-Pohjanmaan liitto edellyttää hanketoimijoiden ja Fingridin välistä yhteistyötä sähkönsiirtoreittien linjauksissa sähkönsiirron vaikutusten vähentämiseksi. Pohjois-Pohjanmaan liitto antaa tarkemman lausunnon sähkönsiirtoreiteistä tutustuessaan hankkeen YVA-ohjelmaan sen tullessa vireille.

Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan luonnokseen on täydennetty yleisiä tuulivoiman suunnittelumääräyksiä sähkönsiirron osalta siten, että ”lähekkäin sijoittuvien tuulivoima-alueiden liittäminen sähköverkkoon on ensisijaisesti keskitettävä samaan tai olemassa olevaan johtokäytävään ja yhteispylväisiin, yhteistyössä muiden energiantuotannon hankealueiden kanssa”.

KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

YVA:ssa on tutkittu ja arvioitu kolme eri sähkönsiirtovaihtoehtoa 110 tai 400 kV linjoilla. Vaikutukset on arvioitu 400 kV:n mukaisesti. Liittyminen valtakunnan sähköverkkoon on pyritty suunnittelemaan muut hankkeet huomioiden. YVA:ssa arvioitava kolmas sähkönsiirtovaihtoehto SVE3 perustuu useiden suunnitteilla olevien energiahankkeiden yhteiseen sähkönsiirtoratkaisuun.

Hankkeen vaikutukset kulttuurimaisemaan:

Yksi hankkeen todennäköisesti merkittävistä vaikutuksista kohdistuu arvokkaisiin kulttuurimaisema-alueisiin. Suunnittelualueen lounaispuolella noin 6 kilometrin päässä etelässä sijaitsee valtakunnallisesti arvokas Pihtiputaan pika-asutusmaisema, länsipuolella noin 13 kilometrin päässä valtakunnallisesti arvokas Muurasjärven kulttuurimaisemat ja

itäpuolella noin 3 kilometrin päässä laaja maakunnallisesti arvokas Pyhäjärven kulttuuri- maisema. Kokonaiskorkeudeltaan maksimissaan 310 metriin kohoavat tuulivoimalat tule- vat muuttamaan maisemakuvaa usealla arvokkaalla kulttuurimaisema-alueella. Hallakal- lion tuulivoimahankkeen vaikutusalueella sijaitsee myös valtakunnallisesti, maakunnalli- sesti ja paikallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristökohteita ja rakennuspe- rintökohteita.

Hallakallion tuulivoimahankkeen vaikutukset näihin arvokkaisiin maisema-alueisiin ja kulttuuriperintökohteisiin on arvioitava huolellisesti ja esitettävä lievennystoimenpiteitä. Lisäksi tuulivoimalat tulevat näkymään selkeästi suunnittelualueen ympärillä sijaitseviin kyliin. Hankkeen vaikutusten arvioinnissa on huomioitava vaikutukset ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen.

Parhaillaan laadittavana olevassa TUULI-hankkeen maakunnallisessa maisemaselvityk- sessä selvitetään valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja kulttuuriympäristöjen sietokyky seudullisesti merkittävän tuulivoimarakentamisen aiheut- tamille vaikutuksille. Lisäksi selvityksessä arvioidaan maisemavaikutusten merkittävyttä ja esitetään maakuntakaavan ehdotusvaiheeseen haitallisia vaikutuksia lieventäviä toi- mia, jotka ohjaavat tarkempaa suunnittelua.

KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Laadittavan kaavaan maisemavaikutukset arvioidaan lausunnossa esitetyn mukai- sesti.

Hankkeen vaikutukset linnustoon ja luonnonympäristöön:

Hallakallion suunnittelualue sijoittuu linnustollisesti arvokkaiden alueiden välittömään lä- heisyyteen. Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan laatimisen tueksi on valmistunut selvitys tuulivoimarakentamisen vaikutuksista maakotkapopulaatioon (vaarantunut (VU), rauhoitettu, lintudirektiivin liitteen I laji). Suunnittelualue sijoittuu kahdelle maakotkare- viirille. Selvityksen mukaan Hallakallion tuulivoimahankkeella voi olla merkittäviä kieltei- siä vaikutuksia lähialueen maakotkareviireihin. Hankkeen vaikutukset maakotkaan on ar- vioitava huolellisesti sekä vaikutusten arvioinnin yhteydessä on esitettävä lievennystoi- menpiteitä.

Suunnittelualueen läpi pohjois-etelä -suunnassa kulkee TUULI-hankkeen viherrakenne- ja ekosysteemipalveluselvityksessä tunnistettu ekologinen yhteys, joka on osoitettu myös energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan luonnoksen tuulivoiman ja sähkönsiirron teema- kartalla (selostuksen liite 1). Hallakallion tuulivoimapuiston suunnittelualueen tuntumaan sijoittuu myös metsäpeuran elinympäristöjä. Hankkeen YVA- ja kaavoitusmenettelyssä on arvioitava riittävällä tarkkuudella hankkeen vaikutukset metsäpeuroihin ja kiinnitettävä huomiota, että riittävän leveä ekologinen yhteys eläinten liikkumiseen säilyy alueen mah- dollisen rakentumisen jälkeenkin.

Lisäksi vaikutukset tulee arvioida maakuntakaavassa suunnittelualueen läheisyyteen osoi- tettuihin maakuntakaavan merkintöihin ja toimintoihin. Näitä ovat maakunnallisesti ar- vokkaan Pyhäjärven kulttuurimaisema-alueen lisäksi mm. suunnittelualueen pohjois- osassa sijaitseva Iso Karsikkonevan luonnonsuojelualue ja Natura-alue, arvokkaat moree- nimuodostumat (ge-2). Lisäksi alueen luoteisosaan osoitettu moottorikelkkailureitti tai - ura merkintä on huomioitava voimaloiden sijoittelun yhteydessä.

KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Laadittavan kaavaan suunnittelussa ja vaikutusarvioinnissa huomioidaan alueella olevat maakotkareviirit sekä maakuntakaavan muu ohjausvaikutus. Kaavaluonnos on laadittu YVA:ssa tutkitun pienimmän tuulivoimalavaihtoehdon VE2 mukaisena, jotta vaikutukset maakotkaan ovat vähäisemmät.

Metsäpeuroista on YVA:ssa tehty erillisselvitys. Kaava-alueen länsipuolelle jää riit- tävän leveä ekologinen pohjois-eteläsuuntainen yhteys, joka sijoittuu

potentiaalisesti metsäpeuroille hyvin sopivien Suurisuo-Sepänsuo-Paanasenneva-Teerineva ja Iso-Karsikkonevan alueiden välille.

Kaavaselostuksessa arvioidaan vaikutukset lausunnossa esitetyn mukaisesti YVA-selvitykseen perustuen.

Yhteisvaikutukset:

Pohjois-Pohjanmaan liiton arvion mukaan hankkeen merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat yhteisvaikutuksiin lähialueen suunnitteilla olevien tuulivoimahankkeiden kanssa. Hallakallion tuulivoimapuiston suunnittelualueen länsipuolella noin kolmen kilometrin päässä sijaitsee vireillä olevat Moskuankankaan tuulivoimahanke ja etelälounaispuolella noin neljän kilometrin päässä Pihtiputaan Uusimon tuulivoimahanke. Kaakon suunnassa sijaitsevat noin neljän kilometrin päässä Pihtiputaalla Leppäkankaan tuulivoimahanke ja yhdeksän kilometrin päässä Pyhäjärvellä Leppämäen tuulivoimahanke. Pohjoisen ja koillisen suunnassa lähimmillään noin 7 kilometrin päässä sijaitsee Itämäen tuulivoimahanke. Lähialueen tuulivoimahankkeiden aluerajaukset on päivitettävä kaava-asiakirjojen karttoihin. Pohjois-Pohjanmaan liitosta voi tiedustella paikkatietoja maakunnan tuulivoimahankkeista.

Tuulivoimapuistojen toteutuessa täysimääräisenä, maisemalliset yhteisvaikutukset myös lähialueen kyliin kasvavat. Merkittäviä yhteisvaikutuksista lähialueen tuulivoimahankkeista syntyy kulttuurimaisemaan, ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen, maakotkareviireille, luonnon monimuotoisuuteen, sähkönsiirtoon ja sähkönsiirtokapasiteetin riittävyyteen, mikäli hankkeet toteutuvat laajimman vaihtoehdon mukaisina. Yhteisvaikutusten arvioinnissa on arvioitava hankkeen vaikutuksia edellä mainittuihin asioihin erityisen huolellisesti ja esitettävä lieventämistoimenpiteitä.

KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Läheisten tuulivoimahankkeiden rajaukset päivitetään kaavaselostuksen ja selvitysten karttoihin tarpeellisilta osin. Maisemallisten yhteisvaikutusten arviointiin kiinnitetään kaavatyössä riittävää huomioita.

1.2 Keski-Suomen liitto

Maakunta-arkkitehti Liisa Bergius, 3.4.2023

Lausunnon alussa on toteavaa tekstiä Hallakallion kaavahankkeesta. Alue rajautuu eteläosastaan Keski-Suomen maakunnan ja Pihtiputaan kunnan rajaan ja sen vaikutukset ulottuvat Pihtiputaan kunnan alueelle. Alue sijoittuu pääosin Pohjois-Pohjanmaan vireillä olevan energia- ja ilmastovaihemaaakuntakaavan nähtävillä olleen luonnoksen mukaiselle tv-3 alueelle.

Keski-Suomessa on voimassa Keski-Suomen maakuntakaava. Vireillä on Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 laadinta. Maakuntakaavan 2040 keskeinen teema on seudullisesti merkittävä tuulivoimatuotanto. Kaavaluonnos oli nähtävillä 7.3.-5.5.2022. Ehdotusvaiheen valmistelun aikana on laadittu useita selvityksiä sekä Natura-vaikutusten arviointi, jotka on huomioitu kaavaehdotuksen laadinnassa. Natura-vaikutusten arvioinnista on käynnistetty lausuntopyyntökierros ja kuuleminen Luonnonsuojelulain 65§:n mukaisesti. Keski-Suomen maakuntahallitus hyväksyi 24.3.2023 maakuntakaavan 2040 ns. viranomaisehdotuksen, josta pyydetään MRA 13§ mukaisesti lausunnot mm. kunnilta, maakuntaliitoilta ja viranomaisilta 12.5.2023 mennessä. Tavoitteena on, että kaavaehdotus asetetaan nähtäville syyskuussa ja että maakuntavaltuusto hyväksyy kaavan loppuvuonna 2023. Maakuntakaavan 2040 ns. viranomaisehdotuksessa on merkitty tuulivoimatuotantoon soveltuvana alueena (tv) mm. Pihtiputaan Uusimon alue, jonka etäisyys Hallakallion hankealueesta on noin 5-6 km. Maakuntakaavan 2040 ns. viranomaisehdotuksen asiakirjat ja tausta-aineistot ovat osoitteessa <https://keskisuomi.fi/alueiden-kaytto-ja-saavutettavuus/maakuntakaavoitus/maakuntakaava-2040/>

Hallakallion tuulivoimaosayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa tulee huomioida Keski-Suomen maakuntakaava 2040 ja soveltuvien osien selvitykset ja vaikutusten arvioinnit sekä voimassa oleva Keski-Suomen maakuntakaava.

KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma päivitetään samassa yhteydessä, kun kaavaluonnos menee nähtäville ja siihen lisätään tieto Keski-Suomen maakuntakaavasta tarvittavilta osin. Keski-Suomen maakuntakaavatilanne tuodaan tarkemmin ja yksityiskohtaisemmin esille Hallakallion tuulivoimapuiston osayleiskaavan kaavaseloituksessa.

1.3 Pohjois-Pohjanmaan museo, arkeologia

Yleisötyön johtaja Anna-Riikka Hirvonen, Arkeologi Marika Kostamovaara, 4.4.2023

Lausunnon alussa on toteavaa tekstiä Hallakallion kaavahankkeesta.

Hankealueelta tunnetaan yksi muinaismuistolailla (295/1963) rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös ja kaksi mahdollista muinaisjäänöstä, joita ei ole tarkastettu maastossa. Aluetta on osittain, mutta ei kattavasti arkeologisesti inventoitu. Osa alueesta on inventoitu valtion metsätalousmaita koskevassa kulttuuriperintöinventoinnissa vuonna 2013. Hankealueelle tulee tehdä arkeologinen inventointi.

Hankealueella sijaitsee useita mahdollisia tervahautakohteita, jotka on tunnistettu Museoviraston ja Oulun yliopiston yhteisen LIDARK-hankkeen yhteydessä. Hankkeessa tutkitaan arkeologisten kohteiden automaattista tunnistamista laserkeilausaineistosta. Arkeologisen selvityksen tekijän tulee olla yhteydessä Pohjois-Pohjanmaan museoon ennen maastoon menemistä, jotta museo voi toimittaa inventoijalle tiedon alueen arkeologisista havainnoista, jotka eivät näy muinaisjäänösrekisterissä.

Inventoinneissa tulee huomioida koko hankealue keskittyen arkeologisesti potentiaalsiin alueisiin sekä muuttuvan maankäytön alueisiin. Inventointia ei tule tehdä keskittyen vain suunniteltuihin voimalapaikkoihin, uusiin tielinjoihin, sisäisiin sähkönsiirtolinjoihin ja niin edelleen, koska suunnitellut sijainnit voivat muuttua hankkeen edetessä. Suunnitellut voimalapaikat tulee myös huomioida inventoinnissa riittävän laajalta alueelta (noin 300 metriä voimalapaikasta). Inventoinnissa tulee kiinnittää huomiota myös historiallisen ajan kohteisiin. Uusille kohteille tulee määrittää aluerajaus. Myös tunnettujen kohteiden kunto ja sijainti tulee tarkastaa. Tämä lausunto pitää toimittaa tiedoksi inventoijalle.

Arkeologinen inventointi tulee suorittaa noudattaen Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeita, jotka löytyvät Museoviraston verkkosivulta: <https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen-kulttuuriperinto/arkeologisen-kulttuuriperinton-tutkimus>. Pohjois-Pohjanmaan museo voi arvioida hankkeen vaikutuksia arkeologiseen kulttuuriperintöön kokonaisuudessaan vasta saatuaan arkeologisen inventointiraportin hankealueesta ja sähkönsiirtoreiteistä. Arkeologisen tutkimuksen tekijän tulee toimittaa raportit digitaalisena arviointia varten Pohjois-Pohjanmaan museolle (kulttuuriymparisto.ppm@ouka.fi). Raportin lisäksi museolle on toimitettava kohteiden sijaintitiedot ja rajaukset digitaalisena paikkatietomuodossa. Arvioinnissa varmistetaan, että selvitykset vastaavat niille asetettuja tavoitteita ja laatuvaatimuksia. Raportit toimitetaan arvioinnin jälkeen Museovirastoon, jossa se tallennetaan sähköiseen asianhallintajärjestelmään ja julkaistaan palvelussa <https://asiat.museovirasto.fi/>. Tutkimus-raporttien tiedot tallennetaan myös muinaisjäänösrekisteriin, jonka tietoja voi selata kaikille avoimessa Kulttuuriympäristön palveluikkunassa www.kyppi.fi. Verkossa julkaistava tutkimusraportti ei saa sisältää yksityishenkilöiden henkilötietoja, esim. maanomistajan nimiä tai osoitteita.

KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Osana YVA:aa on tehty arkeologinen inventointi. Arkeologisen inventoijan tekijä on ollut yhteydessä Pohjois-Pohjanmaan museoon ennen kesän 2023 maastotöitä. Museon lausunto on toimitettu arkeologisen inventoijan laatijalle elokuussa 2023.

1.4 Metsähallitus

**Asiakkuuspäällikkö Markku Tuominen, Maankäyttöpäällikkö Arto Vilen,
19.4.2023**

Lausunnon alussa on toteavaa tekstiä Hallakallion kaavahankkeesta.

Metsähallitus lausuu asiasta valtion maa- ja vesialueiden haltijana, sekä hankealueen lähelle sijoittuvien Natura-alueisiin kuuluvien valtion luonnonsuojelualueiden ja luonnonsuojeluun varattujen valtion alueiden hallinnoijana ja hoitajana sekä maakotkan asiantuntijaviranomaisena. Metsähallitus on tehnyt yhtiön kanssa sopimuksen hankealueella sijaitsevien Metsähallituksen hallinnassa olevien valtion maa-alueiden kehittämisestä tuulivoimakäyttöön.

Metsähallitus lausuu seuraavaa:

Hankkeen YVA-ohjelma ei ole vielä nähtävillä, joten kaavoitustyössä käytettävien luontoselvitysten riittävyyttä on hankala arvioida. OAS:sta kuitenkin puuttuu kokonaan joitakin tarpeellisia selvityksiä, kuten päiväpetolintutarkkailu, maakotkan reviiritarkastelu, Natura-arvioinnit läheisille Natura-alueille sekä metsäpeuraselvitys. Linnustoselvityksissä olisi syytä kiinnittää huomiota myös metsähanhien elinympäristöihin.

KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Päiväpetolintutarkkailu ja Natura-arvioinnit kuuluvat YVA:n yhteydessä tehtäviin selvityksiin. Maakotkan reviiritarkastelu on aloitettu keväällä 2023 ja seuranta on tehty myös vuonna 2024. YVA:ssa on tehty myös maakotkan törmäysmallinnus ja asiaan liittyvä arviointi.

Metsäpeuraselvitys on laadittu osana YVA:aa.

Natura-arvioinnit:

Metsähallituksen näkemyksen mukaan Natura-arvioinnit ovat tarpeelliset ainakin Iso-Karsikkonevan ja Suurisuo-Sepänsuo-Paanasenneva-Teerinevan Natura-alueille, sillä ei voida pitää poissuljettuna, etteikö merkittäviä haittavaikutuksia hankkeista aiheutuisi niiden suojeluperusteille tai eheydelle sekä Natura-alueverkostolle. Molemmat em. Natura-alueet ovat erämaisten, laajoja elinpiirejä vaativien lajien esiintymisen ydinalueita. Myös yhteisvaikutukset muiden lähialueen hankkeiden kanssa Natura-alueiden lajistolle ja alueiden välisiin ekologisiin yhteyksiin, on arvioitava huolella.

KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Lausunnossa esiin nostetut Natura-arvioinnit kuuluvat YVA:n yhteydessä tehtäviin selvityksiin.

Metsäpeura:

Hankealue sijoittuu Suomenselän metsäpeurojen tärkeille kesäalueille, jonka lisäksi se sijoittuu vaellusreitille metsäpeurojen kesä- ja talvilaidunalueiden välillä. Hankkeella voi olla merkittäviä vaikutuksia erityisesti metsäpeurojen kesäaikaisen elinympäristön käyttöön, jolloin häiriöherkkyys on lajilla suurin. Alueelle on tästä syystä tarpeen tehdä laadukas ja riittävän kattava metsäpeuraselvitys hyödyntäen Luonnonvarakeskuksen GPS-seurantaan perustuvan aineiston lisäksi myös maastohavainnointia. Hankkeen toiminnan aikaisten vaikutusten ja lähialueen hankkeiden yhteisvaikutusten arviointiin ajantasaisiin tietoihin löytyy Keski-Suomen maakuntakaavaa 2040 varten laaditusta Luonnonvarakeskuksen asiantuntija-arvioinnista (Paasivaara, 2022).

Metsäpeura on riistaeläin ja suojelustatukseltaan se on silmälläpidettävä NT. Se kuuluu luontodirektiivin elinympäristöjen suojelua edellyttävään II liitteeseen. Siinä mainitaan yhteisön tärkeinä pitämät eläin- ja kasvilajit, joiden suojelemiseksi on osoitettava

erityisten suojelutoimien alueita (Natura 2000 -alue). Mahdollisten varoetäisyyksien tulisi siten painottua suojelualueisiin. Kyseiset varoetäisyydet määritetään tapauskohtaisesti suojeltavien alueiden- lajien ja hankkeen aiheuttamien häiriöiden perusteella asiantuntija-arvioina.

KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Metsäpeuraselvitys on laadittu osana YVA:aa. Hankkeen vaikutukset metsäpeuraan arvioidaan myös osana YVA:aa.

Metsästyskäyttö:

Hanke sijoittuu aktiivisessa metsästyskäytössä olevalle Metsähallituksen pienriistan lupametsästysalueelle Korpihovi ja hirvenmetsästysalueelle Moskua. Valtion alueella liikkuu syksyn mittaan 100-200 metsästäjää. Valtion lupametsästysalueet ovat tärkein metsästysmahdollisuus ja resurssi erityisesti sellaisille metsästäjille, jotka eivät ole jäseniä metsästysseuroissa. Tätä resurssia ei ole syytä tarpeettomasti heikentää. On erittäin tärkeää, että hankevalmistelussa kuullaan alueen metsästyseurojen lisäksi myös Metsähallituksen lupametsästäjiä esimerkiksi kohdennetulla kyselyllä. On syytä pyrkiä arvioimaan, vaikuttaako tuulivoimarakentaminen alueen metsästysmahdollisuuksiin ja houkuttelevuuteen metsästyskohteena.

KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

YVA-menettelyn aikana järjestettiin kyselyt paikallisille asukkaille sekä erityisesti alueen metsästäjille osana sosiaalisten vaikutusten arviointia. Kysely toteutettiin internetissä kaikille avoimena sähköisenä Maptionnaire-karttakyselynä. Metsähallituksen lupametsästysalueelle ja alueen metsästyseuroille kysely toimitettiin sähköpostitse.

Kaava-alueen raja:

Tuulivoimalle soveltuva alue (tv-3) on Pohjois-Pohjanmaan energia ja ilmasto -vaihemaa-kuntakaavan luonnoksessa rajattu kauemmaksi Iso Karsikkonevan Natura-alueesta. Maakuntakaavan aluerajauksesta ei ole syytä poiketa Natura-aluetta kohti ilman erityisen painavia perusteluja.

KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Maakuntaavan yleispiirteisen kaavatason rajaukset tarkentuvat yksityiskohtaisemman hankekaavan ja sen tarkempien selvitysten myötä. Hallakallion hankealueen rajausta on supistettu hieman Iso-Karsikkonevan Natura-alueen tuntumassa jo YVA-ohjelmavaiheen ja kaava OAS-vaiheen jälkeen. Lisäksi kaavaluonnos on laadittu YVA:ssa tutkitun suppeamman vaihtoehdon mukaisena, jolloin kaikki kaavaluonnoksen pohjoisosissa olevat tuulivoimalat sijoittuvat selvästi etäämmälle Iso-Karsikkonevan alueesta kuin mitä Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihe-maakuntaavan 1. ehdotus (9.9.2024) edellyttäisi.

1.5 Metsäkeskus

Elinkeinopäällikkö Eeva-Liisa Repo, 6.4.2023

Metsäkeskuksen lausunnon näkökulmana on tuulivoimahankeen aiheuttama alueen maankäytön muutos, jonka myötä alueella ryhdytään harjoittamaan rinnakkain kahta merkittävää elinkeinoa - energiantuotantoa ja metsätaloutta. Toimintojen tarpeet kohtavat erityisesti hankkeen suunnittelu- ja rakennusvaiheessa. Pitkäaikaiset vaikutukset liittyvät lähinnä toiminnan harjoittamisen määrään, joka vähentää metsätalouden maapinta-alaa ja sitä kautta tuotantoa.

Suunnitelmassa on hyvin huomioitu eri osallisten mahdollisuus tuoda esille mielipiteensä kaavoitusprosessiin. Suomen metsäkeskuksen hallinnoimaa avointa metsä- ja luontotietoa on mahdollista hyödyntää vaikutusten arvioinnissa.

Metsäkeskus muistuttaa, että tietoa käytettäessä on syytä tiedostaa, että avoimesta tiedosta löytyvät metsälain 10§ -kohteet ja muu luontotieto on tarkemmassa suunnittelussa syytä tarkistaa maastossa. Metsäkeskus päivittää tietoa, mutta esimerkiksi metsälain 10§ -kohteiden osalta niiden rajaukset ovat voineet muuttua metsälain soveltamisohjeiden myötä.

Avoimen tiedon karttapalvelut löytyvät osoitteesta: <https://www.metsaan.fi/karttapalvelut>

Muuta tietoa saatavilla olevasta tiedosta osoitteista:

<https://www.metsaan.fi/yleistietoa-avoimesta-metsatiedosta>

<https://www.metsaan.fi/paikkatietoaineistot>

Hankkeeseen liittyvän kaavoituksen osalta Metsäkeskus muistuttaa, että Metsälaki (1093/1996) asettaa metsien hoidolle ja käytölle vähimmäisvaatimukset. Vähimmäisvaatimuksissa säädetään muun muassa puun korjuusta, metsän uudistamisesta ja metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisesta. Metsälakia sovelletaan vain yleiskaavan maa- ja metsätalouteen ja virkistyskäyttöön osoitetuilla alueilla. Yleiskaavan muilla alueilla metsälaki ei ole voimassa. Metsälaki velvoittaa noudattamaan myös luonnonsuojelulain (9/2023), vesilain (587/2011), ympäristönsuojelulain (527/2014) ja muinaismuistolain (295/1963) säädöksiä. Kun metsälakia ei sovelleta, vaikuttaa se myös muiden metsänkäyttöä ohjaavien lakien voimassaoloon, kuten kestävän metsätalouden määräraikaiseen rahoituslakiin (34/2015) (Kemera) ja lakiin metsätuhojen torjunnasta (1087/2013) (metsätuholaki). Metsälain 10§ kohteet ja Luonnonsuojelulain kohteet tulee huomioida arvioinnin ja kaavan tausta-aineistoina maankäyttöä suunniteltaessa (esimerkiksi kaavaselostuksen liitekarttana), mutta niitä ei tarvitse/tule esittää erillisinä merkintöinä kaavassa, koska eliölajien esiintymis- ja elinalueet muuttuvat ajassa ja kaavakartalle merkittynä tieto ei näin ollen ole ajantasaista.

Hanketta koskeva YVA-suunnitelma ei ole vielä ollut käytettävissä. Metsäkeskus esittää vaikutusten arvioinnin osalta lausuntonsa ELY-keskuksen lausuntopyyntöön. Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa todetaan, että kaavoituksella luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle sekä edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä. Huolehditaan maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien yhtenäisten viljely- ja metsäalueiden sekä saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kannalta merkittävien alueiden säilymisestä." Metsäkeskus esittää, että kaavoituksessa huomioidaan em. tavoite.

KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Suomen metsäkeskuksen hallinnoimaa avointa metsä- ja luontotietoa käytetään YVA-selvityksen sekä kaavatyön pohjana. Maastoselvityksissä metsälain 10 § kohteet ja muu keskeinen luontotieto on tarkistettu tarpeellisilta osin.

Kaavatyössä on pohdittu Luopas-oppaaseen tukeutuen, mitä luontokohteita ja missä laajuudessa on syytä esittää kaavakartalla ja mitkä vain kaavaselostuksen viitekartoilla.

Kaavaselostuksessa esitetään kaavaratkaisun suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin.

1.6 Peruspalvelukuntayhtymä Selänne

Ympäristö- ja rakennusvalvontapalvelut,

Ympäristötarkastajat Heikki Estola ja Reijo Pelkonen, 6.4.2023

Lausunnon alussa on toteavaa tekstiä Hallakallion kaavahankkeesta.

Olemme tutustuneet Hallakallion tuulivoimapuiston osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan (Ramboll 7.2.2023) Pyhäjärven kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja terveydensuojeluviranomainen huomauttaa seuraavaa:

Ympäristönsuojeluviranomainen ja terveydensuojeluviranomainen suosittelee, että lähtökohtana tuulivoimaloiden suunnittelulle on 2 kilometrin etäisyys vakituisiin

asuinrakennuksiin, kuin myös loma-asuinrakennuksiin. Tuulivoimapuiston melu- ja välkeselvityksissä tulisi ottaa huomioon hankealueen läheisyydessä sijaitsevat tuulivoimapuistohankkeet.

Sähkönsiirtoreittivaihtoehdot kulkevat ilmeisesti Pitkäkankaan pohjavesialueen yli, mikä on vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maa-ekosysteemi on suoraan riippuvainen (luokka 1E). Pitkäkankaan pohjavesialue on tärkeää vedenottoaluetta Kalajokilaakson kunnille. Sähkönsiirtoreitit eivät saa aiheuttaa pohjaveden pilaantumisen vaaraa.

Suunnitellun tuulivoimalapuiston sisällä on kiinteistöllä Paloautio 626-401-37-10 loma-asunto. Kiinteistön pihapiirissä voidaan olettaa esiintyvän ulkomelu ohjearvojen ylityksiä, mikäli voimalat sijaitsevat noin 1,3 km etäisyydellä. Todennäköisesti myös terveydensuojelulain ja asumisterveysasetuksen melun toimenpideraja ylittyy sisätiloissa.

Mikäli tuulivoimapuistoalueella on tarkoitus läjittää suuria määriä maa-aineksia, tulee näille kohteille hakea ympäristölupa maankaatopaikkana. Samalla on hyvä ottaa huomioon maa-aineslain kannalta luvan varaiset toiminnot ja luvitukseen käytettävä käsittelyaika, joka on Ppky Selänteellä ollut 3 kk – 6 kk.

Ympäristönsuojeluviranomainen suosittelee kartoittamaan maa-ainesten ottoa mahdollisimman paljon vanhoilta jo aloiteluilta kalliokiviaineksen ottoalueilta. Näiden alueiden laajentaminen ja jatkaminen nähdään maa-ainesten kestävässä käytössä.

KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

2 kilometrin etäisyys tuulivoimaloista asutukseen on hyvä suosituslähtökohta, jota pyritään noudattamaan. Kaavaluonnos perustuu YVA:n vaihtoehtoon VE2, jossa tuulivoimaloiden etäisyys kaikkiin lähiympäristön asuin- ja vapaa-ajan rakennuksiin on vähintään kaksi kilometriä, lukuun ottamatta yhtä asuinrakennusta (626-401-45-1) Härkäpurolla, jossa etäisyyttä lähimpään voimalaan tulee 1,7 kilometriä. Lausunnossa mainittuun Paloaution kiinteistöön (626-401-37-10) tulee etäisyyttä lähimmästä voimalasta 2 kilometriä, eikä ko. kiinteistö sijoitu kaava-alueelle.

YVA:n yhteydessä laaditun melumallinnuksen mukaan valtioneuvoston asetuksen mukainen 40 dB:n ohjearvo ei ylity yhdenkään lähiympäristön asuin tai lomarakennuksen kohdalla, ei edes sen kiinteistön, joka sijoittuu 1,7 kilometrin etäisyydelle lähimmästä voimalasta. Meluselvityksen tuloksissa on huomioitu myös yhteisvaikutukset muiden lähialueen tuulivoimahankkeiden kanssa.

Myöskään välkkeen osalta vuotuinen 8 tunnin väketaso ei ylity yhdenkään hankealuetta lähellä olevan asuin- tai lomarakennuksen osalta. Välkeselvityksen tuloksissa on huomioitu myös yhteisvaikutukset muiden lähialueen tuulivoimahankkeiden kanssa.

Kaava-alueen ulkopuoliset sähkönsiirtoreitit vaikutuksineen on selvitetty YVA:ssa. Sähkönsiirron vaihtoehtojen SVE1 ja SVE2 herkkyys arvioitiin pohjavesialueen ylitysten vuoksi suureksi. Muutoksen suuruus molemmissa vaihtoehtoissa pieneksi kielteiseksi, koska hankkeella ei arvioida olevan pysyviä vaikutuksia pohjaveden laatuun tai määrään, eikä siten vaikutuksia vedenottoon. Vaikutusten merkittävyys molemmissa toteutusvaihtoehtoissa arvioitiin kohtalaiseksi kielteiseksi. Sähkönsiirron vaihtoehdon SVE3 herkkyys arvioitiin vähäiseksi, koska alueella ei ole pohjavesialueita tai vedenottoa. Muutoksen suuruus pieneksi kielteiseksi ja vaikutusten merkittävyys siten vähäiseksi.

Maa-aineisten mahdollinen ja väliaikainen läjittäminen hankealueella tai maa-aineiden ottoa koskevat asiat ratkeavat rakennusvaiheessa, eikä kyseessä ole suoraan kaavalla hallittava asia. Luonnonvarojen käyttöä on käsitelty hankkeen

YVA:ssa. Maa-ainesten ottoalueet ja tarvittavien maa-ainesten määrät tarkentuvat hankkeen edetessä.

1.7 Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos / Pohde Johtava palotarkastaja Saila Kauppinen, 2.3.2023

Lausunnon alussa on toteavaa tekstiä Hallakallion kaavahankkeesta. Pelastusviranomainen on tutustunut asiakirjaan ja toteaa, ettei osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ole huomautettavaa. Pelastusviranomainen antaa pyydettyä lausunnon hankkeen YVA-ohjelmasta ja yleiskaavaluonnoksesta.

KAAVAN LAATIJAN VASTINE: Merkitään tiedoksi.

1.8 Fingrid Yksikön päällikkö Mika Penttilä, 6.4.2023

Toistamme helmikuussa 2023 YVA-ennakkoneuvotteluun välittämämme lausunnon hankkeen lähtökohdista. Toinen vaihtoehto liittymispisteeksi on Parkkimajärven suunniteltu sähköasema. Fingridillä ei ole muuta lausuttavaa tässä vaiheessa. Lausumme mielellämme jatkossa hankkeen eri vaiheista, tietojen ja ratkaisun tarkentuessa. Pyydämme lähettämään meille tietoa hankkeen etenemisestä. Tätä asiaa Fingrid Oyj:ssä hoitaa Mika Penttilä puh. 030 395 5230.

KAAVAN LAATIJAN VASTINE: Merkitään tiedoksi.

1.9 Digita Oy Head of Network Planning Matti Jokisalo, 7.4.2023

Lausunnon alussa on toteavaa tekstiä Hallakallion kaavahankkeesta. Digitan antenni-tv vastaanottoneuvonnassa Digita Infossa on ajantasainen ja kattava tieto antenni-tv:n vastaanotto-olosuhteista. Vaikutusalueella ei ole todettu katvealuetta. Digita toteaa, että tuulipuistot voivat aiheuttaa merkittävää haittaa antenni-tv:n vastaanottoon ennen kaikkea radio- ja tv-lähetysasemaan nähden puiston takana olevissa asuin- ja lomarakennuksissa. Vastaanotto-ongelmat voivat syntyä jo yhdenkin tuulivoimalan tapauksessa. Pahimmillaan tuulivoimala voi estää tv-signaalin etenemisen kokonaan.

Antenni-tv lähetyksiä käytetään myös viranomaisten vaaratiedotteiden välityskanavana. Tuulivoiman aiheuttaessa häiriön antenni-tv vastaanottoihin vaikuttaa se tällöin myös vaaratiedotteiden saatavuuteen ja sitä kautta yleiseen turvallisuuteen. Tämän vuoksi vaikutukset antenni-tv vastaanottoihin tulisi ottaa huomioon myös turvallisuuteen liittyvien vaikutusten arvioinnissa.

Antennitelevisioiden vastaanotto-ongelmien syntymisen estämiseksi onkin erittäin tärkeää tutkia suunnitellun tuulivoimalan vaikutus antenni-tv lähetysten näkyvyyteen jo hyvissä ajoin ennen rakennuslupien hakemista ja myöntämistä, ja mieluiten jo ennen tuulivoimalan sijaintipäätösten tekemistä.

Esitämme, että kaavoituksen edetessä, viimeistään rakennuslupien myöntämisvaiheessa:

- hankevastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma tuulivoimalan valtakunnallisen radio- ja tv-verkon lähetyksille aiheuttamien häiriöiden estämiseksi tai poistamiseksi, tai mikäli suunnitelman laatiminen hakemusvaiheessa ei ole mahdollista, hankevastaavan tulee sitoutua laatimaan ja toimittamaan konkreettinen suunnitelma häiriöiden poistamiseksi viranomaisen asettamaan määräpäivään mennessä; ja

- tarvittaessa täsmennetään, että tuulivoimahankkeen hankevastaava häiriön aiheuttajana on velvollinen huolehtimaan häiriöiden poistamisesta sekä siitä aiheutuvista kustannuksista.

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on mietinnössään (LiVM 10/2014 vp – HE 221/2013 vp) todennut, että tuulivoimahäiriössä häiriönaiheuttaja huolehtii tilanteen korjaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä ja myös vastaa kustannuksista. Valiokunta on jo aiemmin katsonut, että tämän kaltaisen aiheuttaja vastaa -periaatteen tulisi olla yleisemminkin taajuuksien häiriöiden yhteydessä noudatettava lähtökohta.

Digita toteaa, että antenni-tv:n verkko-operaattori Digitan velvollisuuksiin ei kuulu tuulivoimaloiden tv-lähetysille aiheuttamien häiriöiden korjaaminen, vaan vastuu kuuluu häiriöiden aiheuttajalle. Näin ollen tuulivoimahankkeesta vastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma häiriöiden estämiseksi ja poistamiseksi sekä otettava vastuu häiriöiden poistamisesta sekä niistä aiheutuvista kustannuksista.

Digita toteaa, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt ja niiden vaikutukset ja vaikutusalueet voidaan riittävällä suunnittelulla nykyisin ennustaa. Tämän lausunnon kohteena oleva tuulivoimahanke voi muodostaa häiriöitä yhteisvaikutuksena toisien tuulivoimahankkeiden kanssa. Häiriön poistokeinoja toteutettaessa on otettava huomioon myös alueen muut mahdolliset tuulivoiman rakentamishankkeet.

Lisäksi Digita toteaa, että tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden hoitamisessa ei valitettavasti ole alalle syntynyt yleisiä käytäntöjä. Tuulivoimaloiden aiheuttamat häiriöt voivat pahimmillaan estää kokonaan antenni-tv signaalin vastaanoton. Erityisesti tilanteessa, jossa olemassa olevan tv- ja radiolähetysaseman lähistölle sijoitetaan useita tuulivoimaloita, voidaan pahimmassa tapauksessa ajautua tilanteeseen, jossa tv-signaalin eteneminen estyy kokonaan.

Sen vuoksi onkin erityisen tärkeää, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt pyritään välttämään hyvissä ajoin etukäteen jo voimaloiden suunnitteluvaiheessa tuulivoimaloiden ja verkko-operaattoreiden välisellä yhteistyöllä. Ellei näin tehdä, riskinä on, että tuulivoimaloiden roottoreiden kotitalouksien tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt jäävät korjaamatta ja kotitalouksien kärsittäviksi. Tästä on jo olemassa valitettavia esimerkkejä (esim. Pori Peitto). Tuulivoimayhtiöt tulee siten jo kaavoitus- ja rakennuslupa-vaiheessa velvoittaa huolehtimaan siitä, että tuulivoimalat sijoitetaan alueelle siten, että häiriöitä kotitalouksien antenni-tv:n vastaanotolle ei aiheudu. Viranomaisten tulisi päätöksessään tuoda selvästi esiin myös se, että mikäli huolellisesta ennakosuunnittelusta huolimatta tuulivoimalat kuitenkin aiheuttavat häiriöitä tv-vastaanotolle, tulee niiden myös huolehtia häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

Digita suhtautuu myönteisesti tuulivoiman käyttöön energianlähteenä. Jo toteutetut tuulivoimalat ovat kuitenkin osoittaneet, että tv-lähetysasemien jälkeen rakennetut tuulivoimapuistot voivat aiheuttaa olennaisia häiriöitä tv-vastaanottoon. Mahdollisten tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden korjaaminen ei kuulu Digitan velvollisuuksiin ja televisiovastaanoton varmistamiseksi alueella on erittäin tärkeätä, että tuulivoimatoimija huolehtii aiheuttamiensa häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Tuulipuiston mahdollisista vaikutuksista linkkijänteiden toimintaan pyydettiin YVA-menettelyn yhteydessä lausunto teleoperaattoreilta, Digita Oy:ltä sekä Liikenne- ja viestintäviestintävirasto Traficomilta, joka vastaa valtakunnallisista lähetys- ja siirtoverkoista sekä radio- ja televisioasemista. Mikäli häiriövaikutuksia on odotettavissa, voidaan suunnittelussa tehtävillä ratkaisulla välttää ongelmat. Mahdollisia keinoja ovat esimerkiksi voimaloiden sijoittelun pienimuotoiset muutokset tai muutostoinvestoinnit linkkiyhteyksien rakenteissa. Mikäli toiminnan aikaisia häiriöitä esiintyy, voidaan vaikutusta vähentää lisäämällä toistimia tai tihentämällä

tukiasemaverkkoa tuulipuiston läheisyydessä. Vaikutusta voidaan vähentää myös käyttämällä lähitukiasemissa suuntaavia kapeakeilaisia antennoja. Vaikutuksissa on huomioitava myös muiden tuulivoimahankkeiden aiheuttamat yhteisvaikutukset. Häiriöiden estämisestä ja poistamisesta vastaa hankevastaava, joka käy vuoropuhelua ja neuvottelee radiojärjestelmien käyttäjien kanssa. Viestintäyhteyksiin kohdistuvien vaikutusten selvittämiseksi hankevastaava on valmis toteuttamaan signaalien nykytilamittaukset ennen tuulivoimapuiston rakentamista ja mahdollisten vaikutusten vertailumittaukset puiston rakentamisen jälkeen, mikäli tämä katsotaan tarpeelliseksi.

1.10 Telia Finland Oyj / Production Desk
Teemu Mustonen, 28.2.2023

Telialla on huomautettavaa Pyhäjärven Hallakallion tuulivoimahankkeesta. Hankealueen läpi kulkee Telian radiolinkki oheisen liitekartan mukaisesti. Pyydämme toimittamaan lähimmäs linkkijännettä suunniteltujen tuulivoimaloiden sijaintikoordinaatit Telialle, jotta radiolinkin ja voimaloiden todellinen etäisyys toisistaan voidaan vahvistaa ja tarvittaessa selvittää radiolinkin korvausvaihtoehdot ja arvioida korvauskustannukset. Kunkin tuulivoimalan lavan ja radiolinkin välinen etäisyys tulee olla aina vähintään n.100 metriä. Telia edellyttää, että radiolinkin korvaamiseen liittyvät kustannukset hyvitetään Telialle tuulivoimahankkeen toimesta, mikäli tuulivoimala katkaisee radiolinkin. Muussa tapauksessa linkkijänteen kohdalle suunnitellut tuulivoimalat on sijoitettava toisin tai jätettävä rakentamatta. Lisätietoja antaa tarvittaessa production-desk@teliacompany.com. Lausunnossa on liitekuva Linkkijänteen sijainnista.

KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Telian radiolinkki on otettu huomioon voimaloiden sijoittelussa lausunnossa esitetyn mukaisesti niin, että kunkin tuulivoimalan lavan ja radiolinkin välinen etäisyys on aina vähintään 100 metriä. Hanketoimija toimittaa tuulivoimaloiden sijaintikoordinaatit Telialle suunnitelmien edetessä kaavaluonnoksen nähtävilläolon aikana ja tarvittaessa kaavaehdotusvaiheessa.

1.11 Elisa Oyj
Project Manager Mika Björkqvist, 8.3.2023

Emme ole hanketta vastaan, pyydämme kuitenkin huomioimaan Elisan teleliikenteelle aiheutuvat haitat. Kyseisen hankkeen vaikutusalueelle ei jatkossa voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä. Lisätietoja antaa: verkontuki@elisa.fi

KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Ks. kohdan 1.9 vastine.

1.12 Suomen Erillisverkot
29.3.2023

Viitaten lausuntopyyntöönne 28.2.2023 koskien Hallakallion tuulivoimayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan. Hankkeella ei ole vaikutusta Suomen Erillisverkot Oy:n Verkko-operaattoripalvelut liiketoimintaan.

KAAVAN LAATIJAN VASTINE: Merkitään tiedoksi.

1.13 Pihtiputaan kunta

Kunnanhallitus, 3.4.2023 § 76

Kunnanhallituksen käsittelypöytäkirjan alussa on toteavaa tekstiä Hallakallion kaavahankkeesta. Pihtiputaan kunta esittää lausuntonaan, että Hallakallion tuulivoimaosayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan (OAS) tulisi tehdä seuraavat täydennykset ja tarkistukset:

- Kuvaan 7. (s. 9) tulee lisätä suojelluksi rakennukseksi Pihtiputaan Hiljentymiskappeli (RsL suojeltu, Kortteisella, sijaintitiedot toimitetaan)
- Kohtaan 4.5. Yleiskaavat tulee lisätä teksti: Saani- ja Elämäjärven sekä muun itäisen vesistön osayleiskaava on tulossa vireille v. 2023 alkupuolella. Rajausta toimitetaan paikkatietona. Lisäyksenä kuviin 10 ja 11.
- Kohtaan 4.7. Lähialueen muut tuulivoimahankkeet tulee lisätä/korjata kohtaan Viireillä olevat tuulivoimahankkeet:
 - Pihtipudas Uusimo. Kaavoitus ja YVA vireillä (21 voimalaa, Myrsky Energia Oy). Rajausta toimitetaan paikkatietona.
 - Pihtipudas Leppämäki. Kaavoitus ja YVA vireillä (30 voimalaa, Tuulikolmio Oy). Rajausta toimitetaan paikkatietona.
 - Pihtipudas Kangasjärvi. Kaavoitus vireillä, YVA käynnistyy (30 voimalaa + Keiteleen puolella 30 voimalaa, Neoen Renewables Finland Oy). Rajausta toimitetaan paikkatietona.
 - Pihtipudas Varisvuori. Kaavoitus vireillä, YVA käynnistyy (7 voimalaa, Eurowind Energy Oy). Rajausta toimitetaan paikkatietona.
- Vastaavat lisäyksen karttaan, kuva 13. Rajausta toimitetaan paikkatietona. Lisäyksenä kuviin 10 ja 11.
- Kohtaan 6.4. Tiedotus korjataan Pihtiputaan kaupungin tilalle kunta.

Hankkeen vaikutuksia tarkasteltaessa tulee arvioida tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksia lähimpien Pihtiputaalla olevien tuulivoimahankkeiden kanssa. Pihtiputaan kunta näkee tärkeänä, että tuulivoimahankkeiden osalta tehdään yhteistyötä sähkönsiirrossa siten, että alueelle ei avata useita rinnakkaisia sähkönsiirtoa palvelevia maastokäytäviä. Pihtiputaan kunnalla ei ole muuta huomautettavaa Pyhäjärven Leppämäen tuulivoimapuiston osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan.

KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

OAS:ia päivitetään luonnosvaiheen nähtävillä olon yhteydessä lausunnossa esitetyillä tarkennuksilla tarvittavilta osin.

Kortteisten hiljentymiskappeli on huomioitu YVA:ssa paikallisesti arvokkaana kohteena (YVA-selostuksen kuva 19-28). YVA:n mukaan Hallakallion hankkeen vaikutusalueella ei sijaitse rakennusperintölailla suojeltuja kohteita. Myöskään Museoviraston Kulttuuriympäristön palveluikkuna ei tunnista hiljentymiskappelia rakennus-suojelulailla suojelluksi kohteeksi, joten kohdetta ei ole merkitty erityislailla suojelluksi kohteeksi OAS:n kartalla.

2 MIELIPITEET

2.1 Mielipide 1 4.4.2023

Kotini sijaitsee noin 2 km etäisyydellä suunnitellusta tuulivoimapuistossa. Tuulivoimalan kokonaiskorkeuden ollessa yli 300 metriä myllyt aiheuttavat merkittäviä melu- ja vilkku-mishaittoja sekä maisemallisen haitan lähiasukkaille. Haitat ovat pysyviä ja vaikuttavat asumiseen, joten myllyt on sijoitettava siten, ettei ne näy kotini ikkunoista ja piha-alueelle.

Tuulivoimalan kokonaiskorkeuden madaltaminen vähentäisi haittoja merkittävästi.

KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Tuulivoimalat on sijoitettu kaava-alueelle niin, että niiden aiheuttama melu- ja väkivaikutukset pysyvät valtioneuvoston asettamien sallittujen ohjearvojen rajoissa suhteessa asutukseen ja loma-asutukseen. Tuulivoimaloilla on korkeina rakennelmina väkisinkin maisemavaikutuksia jonnekin suuntaan tai -etäisyydelle, joita ei voida kokonaan poistaa.

2.2 Mielipide 2 5.4.2023

Hallakallion tuulipuisto on suunniteltu Pyhäjärven kaupungin eteläosaan lähelle Pihtiputaan rajaa ja lähelle suunniteltavaa Moskuankankaan tuulivoimapuistoa. Hallakallion osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta puuttuu kokonaan tarkat tiedot ja kartat sähkönsiirtolinjavaihtoehtojen sijainnista, mitä voidaan pitää huonona hallintomenettelynä. Sähkönsiirtolinjat on toki ensimmäisellä sivulla tekstissä kerrottu, mutta niistä on mahdoton maanomistajien arvioida sähkönsiirtolinjojen sijoittuminen. Lisäksi on todettava, että kaa-voitustyötä ohjaavilta Pyhäjärven kaupungin virkamiehiltä puuttuu kokonaan kokonaisuuden hallinta useiden tuulivoimahankkeiden koordinoinnista.

Tuulivoima on hyvä asia, mutta puuttuva koordinaatio ja puutteelliset suunnitelmat vaarantavat kokonaisuuden positiiviset lopputulokset. Lisäksi puutteelliset suunnitelmat hyvän hallintomenettelyn vastaisesti vaikeuttavat maanomistajien vaikutusmahdollisuuksia, eikä tässä tapauksessa voi olla välttymättä ajatukselta, että se on tarkoituskin. Yhdessäkään Pyhäjärven kaupungin sivuilla olevissa tuulivoimasuunnitelmissa ei ole nähtävillä sähkönsiirtolinjojen kokonaisuutta. Lisäksi suunnitelmista (myös Hallakallion suunnitelmasta) puuttuu yksittäisten hankkeiden liittyminen Pyhäjärven kaupungin ja naapurikuntien vireillä olevien tuulivoimaloiden kokonaisuuteen.

Alueen asukkaina olemme järkyttyneet siitä, ettei rakenteilla olevien tuulivoimapuistojen suunnittelussa ole tehty näkyvää yhteistyötä, vaan jokaisen tuulivoimapuisto siirtolinjat on suunniteltu erikseen. Itämäen tuulipuiston osalta Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on edellyttänyt eri tuulivoimahankkeiden yhteistyötä. Tämänhetkisen julkisesti saatavilla olevan tiedon mukaan useiden tuulivoimapuistojen suunnitelluissa sähkönsiirtolinjoissa yhteistoimintaa ei näy. Moskuankankaan tuulipuistolle suunnitellaan rakennettavaksi omat siirtolinjat Itämäen siirtolinjojen viereen. Hallakallion tuulipuiston suunnitelmasta karttatiedot sähkönsiirtolinjojen sijainnista puuttuvat kokonaan!

Useiden tuulivoimapuistojen erilliset sähkönsiirtolinjat pirstovat talousmetsät ja hankaloittavat metsätalouden harjoittamista. Ne aiheuttavat tarpeetonta luonto/metsäkatoa ja pienentävät tuulivoimasta saatavaa vihreää siirtymää, mikä olisi vältettävissä hyvällä kokonaisuunnittelulla ja koordinoinnilla.

Hallakallion tuulivoimapuiston siirtolinjojen suunnittelussa tulisi tarkastella myös vaihtoehtoa, jossa siirtolinjat voisi rakentaa yhteistyössä lähelle suunniteltavan Pihtiputaan

Leppäkallion tuulivoimalapuiston siirtolinjojen kanssa ja suunnata sähkönsiirto siten suoraan etelään.

KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman tarkoitus on säädetty alueidenkäyttölain (aiempi maankäyttö- ja rakennuslaki) 63 §:ssä seuraavasti: "Kaavaa laadittaessa tulee riittävän aikaisessa vaiheessa laatia kaavan tarkoitukseen ja merkitykseen nähden tarpeellinen suunnitelma osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä kaavan vaikutusten arvioinnista". Osallistumis- ja arviointisuunnitelman ei siis ole tarkoitus olla kaikki hankkeen lähtötiedot sisältävä laaja asiakirja, vaan pikemmin-kin tiivistetty tiedote tulevasta prosessista. Näin etenkin kaavahankkeessa, jonka rinnalla tehdään laaja ympäristövaikutusten arviointityö (YVA-menettely). Sähkönsiirron vaihtoehdot on kuvattu tarkemmin hieman OAS:n jälkeen julkaisutussa YVA-ohjelmassa. Hallakallion kaavahankkeen sähkönsiirtovaihtoehtoja on tarkennettu YVA:n selostukseen, jossa niiden vaikutukset on arvioitu.

YVA-ohjelmavaiheen ja kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmavaiheen jälkeen hankkeen sähkönsiirtovaihtoehtojen suunnittelun osalta on tehty yhteistyötä myös muiden energiahankkeiden kanssa. Yhteistyön tuloksena Hallakallion hankkeessa on yhtenä sähkönsiirtovaihtoehtona sähkönsiirron toteuttaminen yhdessä seudun muiden hankkeiden kanssa. Tämä vaihtoehto on YVA:ssa arvioitu sähkönsiirtovaihtoehto SVE3, joka mahdollistaa hankkeen liittymisen yhteiseen voimajohtoon. Suunnittelussa pyritään löytämään kokonaisuuden kannalta parhaat ratkaisut, joissa myös sähkönsiirron vaikutukset muuhun maankäyttöön ja maisemaan olisivat mahdollisimman vähäiset.

Hallakallion tuulivoimahanke on päätetty toteuttaa erillismenettelynä, jolloin hallinnolliset menettelyt kaavan ja YVA:n osalta ovat erilaiset: Pyhäjärven kunta vastaa kaavaprosessista, mutta Pohjois-Pohjanmaan ELY vastaa YVA-menettelystä. Hankkeissa, jossa laaditaan sekä kaava että myös YVA, osallisten (mm. maanomistajien) kuulemisjärjestelyt ovat laajat: Kirjallista palautetta voi antaa nähtävillä olon yhteydessä YVA:sta ELY:yn ja kaavaprosessin kussakin erillisvaiheesta Pyhäjärven kaupungille. Yleisötilaisuuksia tullaan pitämään vähintään 3 kpl, joista ensimmäinen pidettiin osallistumis- ja arviointisuunnitelman sekä YVA-ohjelman nähtävillä ollessa 3.5.2023. Toinen yleisötilaisuus pidetään, kun kaavaluonnos ja YVA-selostus ovat nähtävillä ja kolmas yleisötilaisuus pidetään kaavaehdotusvaiheessa.

Osana YVA:aa on toteutettu myös asukaskysely syksyllä 2023. Kysely toteutettiin internetissä kaikille avoimena sähköisenä Maptionnaire-karttakyselynä. Kyselyn käynnistymisestä lähetettiin tiedote ja paperinen kysely vastausohjeineen postitse 5 km etäisyydellä hankealueesta tai 500 m etäisyydellä sähkönsiirtoreitistä sijaitseville asuin- tai lomarakennuksille sekä 5–10 km etäisyydellä sijaitseville asuin- ja lomarakennuksille satunnaisotannalla. Yhteensä paperinen kysely ja tiedote lähetettiin 500 talouteen.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan päivitetään kaavaluonnosvaiheen nähtävillä olon yhteydessä tiedossa olevat viimeisimmät tuulivoimahankkeet yms. tarpeelliset hanketiedot.